

RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak C-69/88 *

I — De feiten

A — *De juridische context*

1. In Nederland biedt artikel 16 van de wet van 22 mei 1845 op de invordering van 's Rijks directe belastingen (*Staatsblad* 22, hierna: Invorderingswet) de fiscale autoriteiten de mogelijkheid, beslag te leggen op de roerende goederen tot stoffering van een onroerend goed, die zich op de bodem van de belastingschuldige bevinden.

B — *De antecedenten van het hoofdgeding*

2. Verzoekster in het hoofdgeding, H. Krantz GmbH & Co. (hierna: Krantz), te Aken, sloot met J. J. Krantz & Zoon NV, te Leiden, een huurkoopovereenkomst die een clause van eigendomsvoorbehoud bevatte en betrekking had op de levering van machines. J. J. Krantz & Zoon NV plaatste deze machines in de fabriek van haar dochtervennootschap Vaalser Textiel-fabriek BV, te Vaals. In 1978 werden beide vennootschappen in staat van faillissement verklaard. Op dat ogenblik was J. J. Krantz & Zoon NV aan Krantz nog ongeveer 550 000 DM verschuldigd op de verkoopprijs van de machines.

3. Met het oog op de invordering van een belastingschuld van 1 448 949,69 HFL van

de Vaalser Textielfabriek BV, legde de ontvanger der directe belastingen te Kerkrade (hierna: de ontvanger), eerste verweerder in het hoofdgeding, beslag op alle roerende goederen die zich in de fabriek van de belastingschuldige bevonden, waaronder de machines die Krantz aan J. J. Krantz & Zoon NV in huurkoop had geleverd.

4. Krantz diende tegen dit beslag een verweerschrift krachtens artikel 16, lid 1, Invorderingswet in bij de directeur der belastingen. Dit verweerschrift werd afgewezen. In overleg met de ontvanger kreeg Krantz vervolgens van de curatoren tegen betaling van ongeveer 200 000 HFL de beschikking over de machines. Nu verzoekt Krantz de rechtbank voor recht te verklaren dat het beslag onrechtmatig is, en verweerder(s) in het hoofdgeding te veroordelen tot terug-gave van de betaalde 200 000 HFL.

5. Krantz voert voor de rechtbank aan, dat artikel 16 Invorderingswet in strijd is met doel en strekking van artikel 30 EEG-Verdrag, omdat het het vrije verkeer van goederen, diensten en kapitaal binnen de Gemeenschap belemmert. Volgens de rechtspraak van het Hof is iedere handelsregeling van de Lid-Staten die de intracommunautaire handel al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel kan belemmeren, te beschouwen als een maatregel van gelijke werking in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag. Het bodemrecht van de fiscus zou het goederenverkeer tussen Nederland en de

* Procestaal: Nederlands.

andere Lid-Staten belemmeren. Indien deze bevoegdheden van de Nederlandse fiscus in de andere Lid-Staten algemeen bekend zouden zijn, zouden de verkopen naar Nederland op basis van financiering sterk vermindern.

6. Van oordeel dat dit geschil een vraag van gemeenschapsrecht deed rijzen, heeft de Arrondissementsrechtbank te Maastricht bij vonnis van 3 maart 1988 de behandeling van de zaak geschorst en het Hof overeenkomstig artikel 177 EEG-Verdrag verzocht om een prejudiciële beslissing over de navolgende vragen:

„1) Is artikel 16 van de Wet van 22 mei 1845 (*Staatsblad* 22) op de invordering van 's Rijks directe belastingen aan te merken als een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbepaling in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag, indien de Nederlandse fiscus bodembeslag legt op goederen die zich bevinden op de bodem van een belastingplichtige, terwijl deze goederen afkomstig zijn en eigendom zijn van een leverancier uit een andere Lid-Staat?

2) Indien vraag 1 bevestigend wordt beantwoord, is dan toepassing van genoemd artikel 16 niettemin krachtens artikel 36 EEG-Verdrag gerechtvaardigd uit hoofde van één van de in die verdragsbepaling genoemde belangen?”

II — Het procesverloop

7. Het verwijzingsvonnis is op 7 maart 1988 ter griffie van het Hof ingeschreven.

8. Bij beschikking van 13 juli 1988 heeft het Hof de prejudiciële procedure geschorst totdat de appelrechter zich zou hebben uitgesproken over het hoger beroep. Zijn beslissing bevestigde het vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Maastricht. Bij beschikking van 26 april 1989 heeft het Hof besloten de prejudiciële procedure te hervatten.

9. Krachtens artikel 20 van 's Hof's Statuut-EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door:

— de Nederlandse regering, vertegenwoordigd door de minister van Buitenlandse Zaken,

— de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door R. Barents, lid van haar juridische dienst.

10. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

11. Bij beschikking van 7 juni 1989 heeft het Hof krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering de zaak naar de Tweede Kamer verwezen.

III — Samenvatting van de bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

12. De Nederlandse regering geeft eerst een uiteenzetting van het invorderingsrecht en het bodemrecht krachtens de Invorderingswet.

In de praktijk stelt artikel 16, lid 3, van die wet de ontvanger in staat, zich te verhalen op de roerende goederen die zich op de bodem van de belastingplichtige bevinden. De begrippen „bodem” en „stoffering” zijn zeer ruim, maar omvatten niet de voorraden grond- en hulpstoffen en gereed produkt, zoals blijkt uit een nationale ambtelijke leidraad. Dit stuk preciseert ook de voor derden gunstige gedragslijn die de directeur der rijksbelastingen volgt, wanneer hij moet beslissen op verweerschriften van derden die rechten doen gelden op roerende goederen waarop wegens een belastingschuld beslag is gelegd.

Het voorrecht van de fiscus heeft voorrang boven het zekerheidsrecht van de huurverkooper, Krantz. Juridisch gezien maakt het bodemrecht weliswaar inbreuk op het eigendomsrecht van een derde, daar de goederen van de schuldenaar de schuldeisers tot verhaalsobject strekken naar evenredigheid van het bedrag hunner vorderingen, maar in vrijwel alle Lid-Staten maken voorrechten en zekerheidsrechten inbreuk op deze regel.

13. Het bodemrecht van artikel 16, lid 3, Invorderingswet is geen handelsregeling als bedoeld in het arrest van 11 juli 1974 (zaak 8/74, Dassonville, Jurispr. 1974, blz. 837), maar een verhaalsrecht van de fiscus. Dit is een aanwijzing, dat het bodemrecht geen maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve invoerbepijking is.

Het bodemrecht van de fiscus heeft geen betrekking op de invoer van produkten in Nederland en is er niet op gericht, het handelsverkeer tussen Lid-Staten te regelen.

Het bodemrecht is zonder onderscheid van toepassing op alle roerende goederen die zich op de bodem van de belastingplichtige bevinden, ongeacht de herkomst van deze goederen of de plaats waar de zekerheidseigenaar gevestigd is.

Het bodemrecht belemmert evenmin de afzet van produkten in Nederland door in een andere Lid-Staat gevestigde leveranciers, want het bodemrecht van de fiscus is niet van toepassing op voorraden.

Voor het geval het Hof van oordeel zou zijn, dat het bodemrecht een belemmering vormt van het handelsverkeer tussen Lid-Staten, is de Nederlandse regering van mening, dat deze belemmering wordt veroorzaakt door het bestaan van verschillen in de regeling van voorrechten en zekerheidseigendom in de Lid-Staten. Het handhaven van het voorrecht is gerechtvaardigd uit hoofde van dringende behoeften, verband houdend met de doeltreffendheid van de fiscale regelingen. Het is niet discriminatoir en gaat niet verder dan voor het bereiken van het doel, het beschermen van het verhaalrecht van de fiscus, noodzakelijk is.

14. De Nederlandse regering geeft in overweging, de eerste vraag van de nationale rechter te beantwoorden als volgt:

„Artikel 16 van de Wet van 22 mei 1845 (Stbl. 22) op de invordering van 's Rijks directe belastingen is niet aan te merken als een kwantitatieve invoerbepijking in de zin van artikel 30 EEG-Verdrag, indien de Nederlandse fiscus bodembeslag legt op goederen die zich op de bodem van de belastingplichtige bevinden, terwijl deze goederen afkomstig zijn en eigendom zijn van een leverancier uit een andere Lid-Staat.”

15. De tweede vraag van de Arrondissementsrechtbank heeft volgens de Nederlandse regering niet te worden beantwoord. Dit neemt niet weg, dat het bodemrecht gerechtvaardigd kan zijn om redenen van openbare orde als bedoeld in artikel 36 EEG-Verdrag.

16. De *Commissie van de Europese Gemeenschappen* merkt op, dat het bodemrecht van de fiscus niet kan worden gezien als een rechtstreekse beperking van de tussenstaatse handel, aangezien artikel 16 Invorderingswet niet specifiek op deze handel betrekking heeft. Ook indirect is er van een belemmering geen sprake, aangezien de bevoegdheid van de fiscus tot het leggen van bodembeslag niet gerelateerd is aan andere fasen van het economisch proces waarvan een invloed op de tussenstaatse handel kan uitgaan.

In praktisch opzicht kan van een daadwerkelijke belemmering geen sprake zijn, aangezien bodembeslag een onzekere gebeurtenis is, die steeds zal plaatsvinden nadat goederen in Nederland zijn ingevoerd.

Het bodemrecht van de fiscus kan evenmin potentieel de tussenstaatse handel belemmeren, aangezien de invoer, de afzet en de aanwending van goederen die het voorwerp van bodembeslag kunnen vormen, niet wordt belemmerd en de importeur volledig vrij blijft om zijn commerciële beslissingen gestalte te geven.

17. De Commissie geeft in overweging, de eerste vraag van de nationale rechter te beantwoorden als volgt:

„Een bevoegdheid van de belastingautoriteiten tot het leggen van bodembeslag, welke geen enkel aantoonbaar effect kan hebben op de invoer, vormt geen maatregel van gelijke werking als bedoeld in artikel 30 EEG-Verdrag.”

18. Gezien dit antwoord is de Commissie van mening, dat op de tweede vraag niet behoefte te worden ingegaan.

G. F. Mancini
rechter-rapporteur